
Vysoká škola musí fungovat jako firma

Vysoká škola musí fungovat jako firma

Srovnávám-li vysokoškolský systém v Česku a v Dánsku, vítězí Dánsko. Školné se tam neplatí. Přesto si myslím, že českým školám by pomohlo.

Po třetím ročníku studia na vysoké škole jsem si našel možnost ročního stipendia v Dánsku přes výměnný program Erasmus. Po roce pobytu jsem se rozhodl dokončit tam své vysokoškolské studium. Myšlenka, že bych se vrátil na českou školu, se mi velice přičila.

Často přemýšlím, proč se toho ještě po patnácti letech od pádu komunismu na našich vysokých školách moc nezměnilo. Proč se v mnoha případech jedná s námi studenty stále jako s přítěží, a ne jako s rovnými partnery? Proč nezanikají neperspektivní obory a nevznikají nové? Zkrátka proč se konečně někdo nesnaží zavést alespoň trochu tržní prostředí na našich státních univerzitách?!

Zkusme definovat studenty jako zákazníky a vysoké školy jako firmy nabízející produkt - vzdělání.

Prioritním cílem vysokých škol by mělo být předávání vzdělání, nikoli výzkumná činnost (od toho tu stále ještě máme akademii věd).

Zde nastává první nesrovnalost na obou stranách. Zákazník (student) za službu (vzdělání) neplatí a firma (škola) tak ani teoreticky nemůže vytvářet zisk - základní motivaci každého dlouhodobého podnikání.

Jak z toho ven? Jsem přesvědčen, že v Česku by mělo být co nejdříve zavedeno školné. Otázka je, jak vysoké a hlavně - jak co nejlépe umožnit méně majetným dostat se k finančním zdrojům. Ale to nechme stranou.

V dnešním globalizovaném světě je vzdělání především věcí osobní. Argument, že společnost má ve vlastním zájmu toto vzdělání v plné míře platit lidem, kteří na studium mají, je již překonán. Alespoň malá, symbolická spoluúčast zákazníka je velmi důležitá i z hlediska efektivnosti celého systému.

Dánský systém, v němž každý student vysoké školy dostává po dobu studia docela slušné finanční zajištění a školné se neplatí, se u nás nedá aplikovat. Vychází totiž z mnohem větší odpovědnosti dánských studentů při studiu a z tradic sociálního zajištění bohatého státu, kde lidé v pracovním věku platí vysoké daně. Právě ony podporu studia umožňují. Je ovšem zřejmé, že zisk firmy musí být v takovém případě definován jinak než finančně. Nejspíše by se dal charakterizovat jako kredit, dobré jméno univerzity, podmiňující její další rozvoj. Vezměme třeba Oxford či Harvard: kvalita těchto "firem" pramení z jejich dobrého kreditu. Státní vysoké školy nikdy nebudou zlatý důl na peníze a tím, čím je pro běžné firmy zisk, by měl být pro univerzity zájem široké veřejnosti, tedy studentů, občanů a firem.

Zde nastává další problém: jak tento kredit měřit. Opět pomůže analogie ze světa businessu. Dobrá firma si dělá srovnávací testy služby s konkurencí. Zaměstnanci jsou hodnoceni podle výkonu a jsou motivováni k podávání lepších výsledků.

V Dánsku se setkávám s kvalitními dotazníky pro hodnocení předmětů a učitelů. Je vidět, že učitelům záleží na tom, aby je studenti hodnotili, protože sama pasivita v hodnocení znamená pro učitele špatný výsledek.

Problém, který v současné době velmi nabourává tržní prostředí ve školství, je převis poptávky nad nabídkou. Lidsky řečeno zájem studentů o studium je větší než množství míst na univerzitách. Jediné možné řešení je otevřít dveře univerzit všem zájemcům. Nejprve na humanitních a ekonomických oborech a později i na všech dalších. Cena za to nebude tak vysoká, když vezmeme v úvahu, že to napraví pokřivenost trhu a že na tom společnost dlouhodobě vydělá, protože bude celkově vzdělanější.

Především by se mělo na všech školách zavést studium strukturované na bakalářský, magisterský a postgraduální stupeň. Větší mobilita studentů pomůže identifikovat špatné školy. Situace, kdy student nastoupí na celé magisterské studium, vede k nadvládě školy a student se musí často podřídit hloupým nařízením, jen aby mohl dostudovat. Zavedme ECTS kredity a možnost snadno přejít i ke konkurenci v zahraničí.

Učitel má být moderátorem diskuse

Preferujeme písemné zkoušky před ústními. Studenti na našich vysokých školách mají často strach se na cokoli veptat, protože aktivita ani chyba se neodpouští. Pokud budou zkoušky pouze písemné a kvalitně připravené, studenti se naučí spoléhat pouze na své intelektuální schopnosti a učitelé se zase soustředí pouze na kvalitní přípravu studentů ke zkoušce.

Osoba učitele je v Dánsku přesně tím, čím by měla být - pomocníkem, rádcem, moderátorem diskuse. Všichni ho oslovují křestním jménem a o přestávkách diskutuje jako rovný partner se studenty o čemkoliv. Jedině tak se tvoří sebevědomá a vzdělaná osobnost studenta. Takovýto učitel je zaměstnanec svojí firmy na správném místě a jistě se to projeví i v hodnocení předmětu a jeho osoby studenty.

Zavedme mnohem více předmětů a zkoušek založených na analýze a pochopení problému místo papouškování mnoha pouček z podivných skript. Svět se mění a informace jsou dosažitelné pro všechny. Je jich mnoho a posláním školy by mělo být naučit studenty je najít, analyzovat a využít - tedy to, co budou později provádět v zaměstnání. V Dánsku se zřídka stává, že by vyhodili studenta, který by na studium takzvaně nestačil. Takový student má horší hodnocení, což může později hrát roli při hledání zaměstnání. Důležité ale je, že i jemu se dostalo kvalitního vzdělání.

Na druhou stranu se v Dánsku klade maximální důraz na poctivost, což je pro dobré fungování společnosti důležitější. Pokud je student přistižen, že opisuje, je na rok či dva vyloučen ze školy.

Myslím, že toto je i jeden z důvodů, proč je korupce ve Skandinávii velice nízká. Opět se dá použít příměr z firemního světa. Důvěra v zaměstnance je pro zaměstnavatele ještě důležitější než jeho znalosti.

Ondřej Valina; Autor studuje biotechnologie

OČIMA STUDENTA

Akademie chce pravidelně dávat slovo studentům, učitelům, rodičům a dalším lidem, kteří mají co říct k otázkám vzdělávání. Začínáme vysokoškolačkem, který studuje v cizině a srovnává.